

PROTOKOL ZA LASTNIKE ZVOČNIH ZBIRK

ELABORAT

FOLK MUSIC HERITAGE

Projekt Folk Music Heritage, SIHU156
Dosežek D.C.2.1

PROTOKOL ZA LASTNIKE ZVOČNIH ZBIRK

Elaborat

Besedilo: Drago Kunej
Jezikovni pregled: Marija Klobčar
Uredila: Rebeka Kunej
Oblikovanje in prelom: Rebeka Kunej

Izdal: ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut
Za izdajatelja: Mojca Kovačič

Prva e-izdaja.
Ljubljana, 2020

Projekt Folk Music Heritage, SIHU 156, Dosežek D.C.2.1

Publikacija je nastala kot del projekta *Folk Music Heritage: Odkrivanje, obdelava in diseminacija skupne dediščine ljudske glasbe / Közös népzenei örökségünk feltárása, feldolgozása és elterjesztése* (SIHU156), 1. 9. 2018–28. 2. 2021, ki ga je sofinancirala Evropska unija (Evropski sklad za regionalni razvoj) v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija.

Delo raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnega osebja ZRC SAZU, ki so bili vključeni v projekt *Folk Music Heritage*, je delno sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v okviru programa *Folkloristične in etnološke raziskave slovenske ljudske duhovne kulture*, št. P6-0111.

Kazalo vsebine

Uvod	2
Značilnosti zvočnih zbirk.....	2
Priprava zvočnega gradiva za digitalizacijo	4
Dokumentiranje metapodatkov	4
Vsebinski metapodatki	5
Tehnični metapodatki.....	5
Napotki za pripravo »Zapisnika«	6
1. Metapodatki o posnetem gradivu	6
2. Kronološki popis posnete vsebine (enot)	10
Potek izdelave zapisnika	11
Sklep	11

Uvod

Protokol vsebuje napotke za ravnanje z arhivskim zvočnim gradivom in navodila za pripravo popisa gradiva in dokumentacije, ki spremlja posnetke, saj je urejena spremna dokumentacija pomemben segment zaščite in digitalizacije zvočnega gradiva. Z njim želimo ozaveščati predvsem lastnike zasebnih zbirk zvočnih posnetkov ljudske glasbe (ta je pogosto dokumentirana na analognih nosilcih zvoka, npr. na magnetofonskih trakovih in avdio kasetah) na skrbno ravnanje z unikatnim gradivom, ki ga imajo v lasti.

Po nekaterih ocenah je velik del zvočnega gradiva še vedno v analogni obliki, pri čemer je pogosto neustrezno shranjen in se z njim neprimerno ravna, zato je močno ogrožen. To gradivo predstavlja pomemben del kulturnega bogastva, a ga kljub pospešeni digitalizaciji vsaj še nekaj let (desetletij) ne bo mogoče prenesti v digitalno obliko. Zato je pomembno, da znamo s takšnim gradivom ustrezno ravnati in ga čim dlje ohraniti; hkrati pa tudi, da ga pred digitalizacijo ustrezno pripravimo za predvajanje in prenos v digitalno obliko.

Značilnosti zvočnih zbirk

Številni zbiratelji in raziskovalci so že kmalu po tem, ko se je na prelomu med 19. in 20. stoletjem na tržišču pojavila prva snemalna tehnologija, opozorili na velik pomen in prednosti, ki jih je prineslo zvočno dokumentiranje. Izpostavili so, da lahko notni in besedni zapis ohranita samo prvine, ki jih je mogoče zapisati na papir, pri tem pa se izgubijo mnoge individualne, subjektivne značilnosti posamičnega izvajanja in izvajalca, kar se pri zvočnem posnetku ohrani. S tem se lahko dokumentirajo posebnosti ljudske glasbe in narečne govornice, ki jih snemalna naprava zapiše natančno in objektivno.

Razvoj snemalne tehnologije je močno vplival na terenska zvočna dokumentiranja. Tehničnim možnostim snemalnih naprav so se prilagajale raziskovalne metode, kar je odločilno vplivalo tudi na posneto gradivo. V analognem načinu snemanja sta se pri terenskem dokumentiranju uveljavila predvsem mehanski (npr. na voščene valje, gramofonske plošče) in magnetni zapis (npr. na magnetofonske trakove, avdio kasete), v digitalnem pa se uporabljajo različni digitalni formati in nosilci zvoka (npr. R-DAT, CD-R, MiniDisk, trdi diski, pomnilniške kartice, USB ključki).¹ Posnetek sam po sebi še ni enoumen in jasen vir zvočnih informacij, ampak dobi svojo pravo

---

¹ Več o tem glej strokovni priročnik *Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe*, poglavje »Zvočna snemanja ljudske glasbe, snemalna tehnologija in nosilci zvoka« (str. 25–36).

vrednost šele s poznavanjem snemalnih okoliščin ter s potrebno spremno dokumentacijo, ki opisuje, pojasnjuje, opredeljuje in dopolnjuje zvočno gradivo (metapodatki).

Zvočni zapisi se od snovne dediščine ločijo predvsem po tem, da ne obstajajo sami po sebi, ampak so zabeleženi na različnih nosilcih. Vsebina na nosilcih je zapisana v določeni obliki (formatu zapisa) in je berljiva s pomočjo ustrezne tehnične opreme, ki zapis pretvori nazaj v zvok. Pri ohranjanju posnete zvočne vsebine je zato potrebno skrbeti tako za posnetke in nosilce, na katerih so zapisani, kakor tudi za predvajalno opremo, ki te zapise bere.

Zvočno gradivo, ki je zapisano na zvočnih nosilcih, ima zaradi kompleksnosti zvočnega zapisa in potrebe po ustreznih predvajalnih napravah razmeroma kratko življenjsko dobo. Je zelo občutljivo na vplive okolja (temperatura, vlaga, čistoča) in zahteva primerno ravnanje z njim, saj se drugače lahko poškoduje ali celo uniči. Hitrost staranja in propadanja se razlikuje od enega do drugega nosilca zapisa in je odvisna od mnogih dejavnikov. Na splošno velja, da čistejše, hladnejše, bolj suho in stabilno okolje daljša pričakovano dobo trajanja. Primerni pogoji hrambe sicer ne morejo povrniti morebitnega že začetega propadanja nosilca, lahko pa upočasnijo nadaljnje propadanje. Ustrezna zaščita posamezne vrste nosilcev zapisa temelji na razumevanju ranljivosti nosilca ter posledično na zagotavljanju optimalnih pogojev hrambe in primernem ravnanju z nosilci².

Pogosto imajo naprave za predvajanje mnogih starejših nosilcev in formatov le še specializirane ustanove. Tudi optimalne pogoje hrambe in ustreznega rokovanja z različnimi zvočnimi nosilci lahko zagotovijo le specializirane ustanove, ki pri zvočnih zapisih skrbijo tudi za prenos posnete vsebine v novejše formate. Danes je ključni postopek pri dolgoročnem ohranjanju zvočnega gradiva predvsem digitalizacija, pri čemer pa je potrebno zvočno gradivo najprej pripraviti za predvajanje in postopek digitalizacije.

Značilnost zvočnih zapisov so tudi metapodatki, spremni podatki k zvočnim zapisom. Med najosnovnejše sodijo: podatki o vsebini, kraju in času snemanja, o izvajalcih, podatki o snemalcih in drugih avtorjih, prav tako pa tudi tehnični podatki in podatki o zgodovini zapisa (izvorni format, morebitne tehnične motnje, prepis v druge formate ipd.). Ti metapodatki so lahko ključni pri razumevanju posnete vsebine, hkrati pa tudi pomembno vplivajo na pripravo gradiva za digitalizacijo, njen potek in izvedbo (npr. katero gradivo bomo prednostno obravnavali, katere predvajalne naprave bomo izbrali in kako jih bomo umerili).

---

² Več o tem glej strokovni priročnik *Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe*, poglavje »Ravnanje z zvočnimi posnetki in njihovo ohranjanje« (str. 37–46).

Priprava zvočnega gradiva za digitalizacijo

Pred predvajanjem in digitalizacijo je arhivsko zvočno gradivo potrebno strokovno pregledati, oceniti stanje, značilnosti in posebnosti nosilca ter formata zapisa, hkrati pa zagotoviti ustrezne vsebinske in tehnične metapodatke, ki vplivajo na postopek digitalizacije, ter poskrbeti za ustrezno dokumentiranje tovrstnih podatkov. Pregled opravi strokovnjak, ki oceni fizično stanje in stopnjo ogroženosti nosilca. Pri tem je posebej pozoren na vrsto in stanje nosilca (vključno z morebitnimi poškodbami in nepravilnostmi) ter na značilnosti in posebnosti posameznega nosilca. Na podlagi pregleda se določi ustrezno opremo, morebitne restavratorske posege na zvočnem nosilcu in postopek digitalizacije.³

Za navajanje in dokumentiranje različnih metapodatkov in popisa posnete vsebine je smiselno pripraviti ustrezne obrazce. V sklopu projekta je bil pripravljen poseben obrazec »Zapisnik« (dostopen v prilogi), v nadaljevanju pa so predstavljeni napotki za njegovo izpolnjevanje.

Dokumentiranje metapodatkov

Zvočni dokumenti vsebujejo podatke v različnih oblikah. Posneta zvočna vsebina predstavlja primarne informacije, druge oblike informacij, ki se nanašajo na posneto vsebino, pa so sekundarne informacije (metapodatki), ki zvočno vsebino dopolnjujejo in jo postavljajo v ustrezen kontekst. Sekundarne informacije so pogosto v pisni obliki (na primer zapisi vsebinskih podatkov na zvočnih nosilcih ali terenskih zapiskih), lahko pa jih ugotovimo tudi iz podatkov o samem zvočnem nosilcu ali uporabljeni snemalni opremi.

Primarne in sekundarne informacije skupaj sestavljajo zvočni dokument in so oboje pomembne za razumevanje in interpretacijo posnete vsebine. Sekundarne informacije (metapodatki) so še posebej pomembne za avtentizacijo posnetka pri postopku digitalizacije ter pri analizi in raziskovanju zvočne vsebine. Zato jih je potrebno dokumentirati, digitalizirati in skupaj s posneto vsebino ohraniti, saj le tako zagotovimo dolgoročno uporabnost zvočnega zapisa.

---

³ Več o tem glej *Strokovni priročnik Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe*, poglavje »Digitalizacija zvočnega gradiva« (str. 89–96). Vse, ki jih zanima digitalizacija tudi drugega gradiva, priporočamo v priročniku branje poglavja »Digitalizacija pisnega gradiva« (str. 84–88).

Vsebinski metapodatki

Vsebinski metapodatki so v pomoč pri predvajanju, digitaliziranju in dokumentiranju zvočnega gradiva, saj opisujejo, dopolnjujejo in pojasnjuje posneto zvočno gradivo in so ključnega pomena pri avtentizaciji zvočnega zapisa. Pogosto so zapisani na zvočnih nosilcih, njihovih škatlicah, vloženi lističih ali v posebnih zvezkih in beležkah.

Za pomoč pri dokumentiranju vsebinskih metapodatkov so v obrazcu »Zapisnik« pripravljene različni sklopi metapodatkov (npr. C – INFORMATOR, D – POSNETEK, E – VSEBINSKI PODATKI ZAPISNIKA), kjer se v polja vpisujejo ustrezni podatki, ki jih pridobimo iz različnih virov.

Tehnični metapodatki

Raziskovalci in zbiralci ljudske glasbe, ki so zapisovali gradivo s pomočjo zvočnih posnetkov, so pri svojem delu uporabljali zelo različno, pogosto preprosto oz. amatersko snemalno opremo. Uporabljeno opremo in tehnične parametre nastavitve opreme so praviloma slabo dokumentirali, zato teh podatkov ni preprosto ugotoviti. Je pa v veliko pomoč, če lahko pred digitalizacijo iz različnih virov ugotovimo uporabljeno snemalno opremo (snemalna naprava, mikrofoni idr.) ali celo pregledamo morebitno ohranjeno opremo, saj s tem zanesljiveje izberemo ustrezne predvajalne naprave, nastavimo njihove parametre in izberemo najprimernejši postopek digitalizacije.

Ob zvočnih zapisih pogosto obstajajo tudi spremljajoči pisni podatki o posnetkih (npr. terenske beležke, zvezki, zapisi na škatlicah ali vloženi listi v škatlicah zvočnih nosilcev idr.), ki lahko vsebujejo tudi tehnične metapodatke (npr. hitrost predvajanja, število posnetih stez, način snemanja: stereo/mono) in pojasnila o postopku snemanja. Pred digitalizacijo je potrebno tovrstno gradivo zbrati, pregledati in ustrezno dokumentirati.

Za pomoč pri dokumentiranju tehničnih metapodatkov je v obrazcu »Zapisnik« pripravljen sklop F – TEHNIČNI PODATKI, kjer se v polja o izvorniku vpišejo metapodatki o uporabljeni snemalni opremi, zvočnem nosilcu in postopku snemanja, v polja o digitalni kopiji pa tehnični metapodatki o postopku digitalizacije in pri tem uporabljeni opremi.

Napotki za pripravo »Zapisnika«

Obrazec »Zapisnik« je sestavljen iz dveh vsebinskih delov: prvi del zajema različne vsebinske in tehnične metapodatke, ki se nanašajo na posneto gradivo, drugi del predstavlja kronološki popis posnete vsebine oz. posnetih enot na zvočnem nosilcu.

1. Metapodatki o posnetem gradivu

Metapodatki o posnetem gradivu so razdeljeni na več vsebinskih sklopov (označeni so z A, B, C, D, E, F in G), ki zajemajo različne vrste metapodatkov.

A ORIGINAL:

Sklop A vsebuje tri polja; ta se nanašajo na oznake ali arhivske signature, ki jih imajo izvorni zvočni nosilci in spremni pisni viri:

1. **Posnetek, številka:** arhivske signature ali oznake posameznih posnetih enot na zvočnem nosilcu (če obstajajo, npr. GNI M 33.112–33.125).
2. **Zvočni nosilec, številka:** arhivska signatura ali oznaka zvočnega nosilca (npr. T 31 ali K 12).
3. **Terenski zvezek, številka:** arhivske signature ali oznake spremnih pisnih virov (npr. terenskih zvezkov, beležk, arhivskih popisov itn.), ki se nanašajo na posneto vsebino (npr. TZ 15).

B DIGITALNA KOPIJA:

Sklop B vsebuje tri polja za osnovni popis dokumentov, ki bodo nastali pri digitalizaciji izvirnika:

1. **Zapisnik, številka:** signatura ali oznaka zapisnika (obrazca). Vsak zapisnik mora imeti svojo signaturo, ki je enoznačna. Zapisnik zajema gradivo ene snemalne seanse (terenskega snemalnega dogodka), npr. snemanje nekega informatorja na določen dan, snemanje prireditve, snemanje več informatorjev v okviru enega dogodka oz. na istem mestu idr. (npr. Zap 25).
2. **Ime datoteke:** ime oz. oznaka datoteke, ki vsebuje digitalizirano zvočno gradivo (digitalizirano kopijo).
3. **Digitalizirano:** datum, ko je bila izvedena digitalizacija.

C INFORMATOR:

Sklop C vsebuje štiri polja z osnovnimi podatki o izvajalcih (informatorjih, sogovornikih idr.):

1. **Ime in priimek:** ime in priimek izvajalcev (lahko je dodano tudi domače ime ali rojstni priimek) in vloga posameznega izvajalca pri izvajanju (npr. kateri glas poje, katero glasbilo igra).
2. **Rojstni podatki:** datum in kraj rojstva in drugi tovrstni podatki.
3. **Prebivališče:** prebivališče v času snemanja (naslov, kraj, pokrajina).
4. **Opombe:** Različne opombe, ki se nanašajo na izvajalce ter pojasnjujejo in dopolnjujejo njihove zgoraj navedene podatke (npr. sorodstvena razmerja, morebitne spremembe kraja bivanja, služenje vojaštva in daljša potovanja, ki je morebiti vplivalo na izvajani repertoar, vloga v skupnosti, vloga posameznega izvajalca pri skupinskem izvajanju, morebitne posebnosti izvajanja itn.).

D POSNETEK:

Sklop D vsebuje štiri polja z osnovnimi podatki o posnetku:

1. **Datum snemanja:** datum (in čas, če je znan) nastanka izvirnega posnetka.
2. **Kraj snemanja:** naslov, kraj in pokrajina nastanka izvirnega posnetka ter prostor snemanja (npr. kuhinja, dvorana kulturnega doma itn.).
3. **Država:** država nastanka izvirnega posnetka.
4. **Snemalna skupina:** vsi sodelavci, ki so na terenu neposredno sodelovali pri nastanku posnetka (raziskovalci, snemalci, organizatorji snemanja ...).

E VSEBINSKI PODATKI ZAPISNIKA:

Sklop E vsebuje osem polj s podatki o posneti vsebini:

1. **Geslo:** kratko enoznačno ime (opis), ki opiše terensko snemanje oz. v zapisniku zajeto gradivo. Praviloma je sestavljeno iz kraja in datuma nastanka

posnetka ter kratice pokrajine (če je potrebno, lahko vsebuje tudi dodatno oznako); npr. Beltinci, 28. 1. 1988, Prkm.

2. **Projekt:** morebitni projekt ali posebej poimenovan sklop raziskovanja, v okviru katerega so nastali izvirni zvočni posnetki (npr. Raziskovalni tabor ERICO 2003).
3. **Dodatno gradivo:** morebitno dodatno gradivo, ki neposredno dopolnjuje in/ali pojasnjuje posneto zvočno gradivo (npr. fotografije izvajalcev, fotografije prireditve, video posnetki, koncertni listi, sezname nastopajočih na prireditvi, pisne predloge (pesmarice), po katerih izvajalci pojejo na posnetkih, pisma in dopisi glede priprave na snemanje idr.).
4. **Viri in literatura:** morebitni dodatni viri in literatura, ki se neposredno nanašajo na posneto zvočno gradivo tega zapisnika (npr. tiskani, rokopisni, zvočni ali drugi viri) ali izvajalce (npr. kronike kulturnih društev).
5. **Publikacije:** morebitne publikacije, kjer je že bilo objavljeno zvočno gradivo (ali posamezne posnete enote gradiva) iz tega zapisnika (npr. pesmarice, gramofonske plošče, CD-ji, radijske oddaje idr.).
6. **Opis vsebine:** s kraticami označene vrste posnetih enot (npr. 1m – enoglasno moško petje, 2ž – dvoglasno žensko petje, vmž – večglasno moško in žensko petje, i – inštrumentalni posnetek itn.).
7. **Opombe:** različne opombe, ki se nanašajo na posneto vsebino in/ali zvočno snemanje ter to na kratko opisujejo, pojasnjujejo in dopolnjujejo, npr. kje so se naučili posnetega repertoarja, kakšne so značilnosti izvajanja (suvereno, glasno, morebitne težave z izvajanjem melodije ali besedila idr.), več morebitnih podatkov o tem, kje in kako je potekalo snemanje (npr. v sobi ali kuhinji na domu informatorja, prireditvev na odru, mikrofoni, nameščeni na mizi, idr.), morebitne tehnične in akustične značilnosti posnetkov (prisotnost šuma, popačenja, nizek nivo glasnosti idr.), prisotnost drugih ljudi, ki se jih morda občasno sliši na posnetkih, vendar niso navedeni med informatorji itn.
8. **Dodatno besedilo iz terenskega zvezka:** morebitno dodatno gradivo, ki na snemanju ni bilo zvočno dokumentirano, ampak je zapisano v terenskih zvezkih (beležkah, lističih idr.) in se nanaša na posneto vsebino ali izvajalce.

F TEHNIČNI PODATKI:

Sklop F vsebuje podatke o snemalnih napravah in tehnični opremi, ki je bila uporabljena pri snemanju in digitalizaciji zvočnega gradiva. Razdeljen je na dve skupini polj: podatki, ki se nanašajo na izvirnik, in podatki, ki se nanašajo na digitalno kopijo.

1 Izvirnik:

Vsebuje tiste tehnične podatke, ki se nanašajo na snemalno opremo in postopek snemanja ob nastanku posnetkov na izvirnem zvočnem nosilcu.

- **Snemalna naprava:** vrsta, tip, serijska številka in morebitni drugi podatki o napravi (ali napravah), ki je bila uporabljena na snemanju.
- **Mikrofoni:** vrsta, tip, serijska številka in morebitni drugi podatki o mikrofону (ali mikrofoni), ki je bil uporabljen na snemanju.
- **Zvočni nosilec:** vrsta, tip, serijska številka ali tovarniška oznaka zvočnega nosilca, na katerega se je snemalo.
- **Tehnika snemanja:** opis načina in postopka snemanja (npr. mono, dvosledno, hitrost traku 9.5 cm/s, posneta le sled A).

2 Digitalna kopija:

Vsebuje tiste tehnične podatke, ki se nanašajo na opremo in postopek predvajanja izvirnega zvočnega nosilca ter digitalizacijo. Ti podatki se pripravijo in vnesejo ob digitalizaciji zvočnega gradiva.

- **Reprodukcija:** vrsta, tip, serijska številka in morebitni drugi podatki o napravi, ki je bila uporabljena za predvajanje.
- **Mešalna miza:** vrsta, tip, serijska številka in morebitni drugi podatki o mešalni mizi, ki je bila uporabljena za predvajanje.
- **Snemalna naprava:** vrsta, tip, serijska številka in morebitni drugi podatki o napravi (ali napravah), ki je bila uporabljena za digitalizacijo.
- **Digitalni format:** opis digitalnega formata datoteke, v katerem je zapisana digitalna zvočna datoteka (digitalna kopija).
- **Način predvajanja in digitalizacije:** opis načina predvajanja izvirnega analognega nosilca in postopka digitalizacije.

G SPLOŠNI PODATKI:

Sklop G vsebuje pet polj s splošnimi podatki o posneti vsebini in pripravi zapisnika.

1. **Metoda dokumentiranja:** uporabljena raziskovalna metoda na terenskem snemanju (možnosti: eksplorativna metoda z dogovorjenim snemanjem ali dokumentarna metoda, kjer snemanje ni vplivalo na posneto vsebino).
2. **Trajanje:** skupno trajanje vseh posnetih enot tega zapisnika.
3. **Omejitev objave:** se izpolni takrat, kadar obstajajo morebitne omejitve ali »prepovedi« uporabe ali objave posnetega gradiva (npr. na željo izvajalca, snemalne skupine ali lastnika posnetkov).
4. **Avtor zapisnika:** ime in priimek tistega, ki je izpolnil zapisnik (obrazec).
5. **Preverjanje zapisnika:** ime in priimek tistega (lahko tudi več), ki so zapisnik (obrazec) pregledali in potrdili.

2. Kronološki popis posnete vsebine (enot)

Popis posnete vsebine (zvočnih enot) je narejen v obliki tabele, kjer vsaka vrstica predstavlja posamezno posneto enoto (vsebinsko zaokroženi posnetek), ki si kronološko sledijo. Posamezne kolone opisujejo vsak posnetek oz. enoto. Kolone tabele pomenijo (od leve proti desni):

- **zaporedna številka:** zaporedna številka posnetka;
- **kataloška številka:** arhivska signatura ali (kataloška) oznaka posnete enote;
- **tip pesmi:** vrsta (žanr) pesmi, npr. pripovedna, ljubezenska, kolednica ...;
- **začetek:** minutaža (čas), kjer se posneta enota začne;
- **trajanje:** trajanje posnete enote (razlika med časom začetka in konca posnete enote);
- **transkripcija:** kdo je naredil transkripcijo posnetka (če obstaja);
- **vrsta posnetka:** s kratico označena vrsta posnete enote (npr. 1m – enoglasno moško petje, 2ž – dvoglasno žensko petje, vmž – večglasno moško in žensko petje, i – inštrumentalni posnetek itn.);
- **opombe:** različne opombe, ki vsebinsko opišejo posnetek in izvedbo: najprej naslov posnete enote (pri pesmih prvi verz in nato naslov pesmi v oklepaju, če obstaja, naslov inštrumentalne viže), nato druge opombe, ki so podobne opombam v sklopu E (Vsebinski podatki zapisnika), le da se nanašajo samo na posamezno posneto enoto in ne na celotno posneto gradivo zapisnika (npr.

kje so se naučili posnete pesmi, značilnosti izvajanja, tehnične in akustične značilnosti posnetka itn.);

- **nivo p.:** raven presnetka (morebitno povečanje ali slabljenje jakosti signala) – tehnični parameter, ki se vpiše ob predvajanju in digitalizaciji.

Potek izdelave zapisnika

Predlagamo, da se zapisnik deloma pripravi že pred digitalizacijo. Takrat vanj vnesemo le podatke, ki so nam dosegljivi brez poslušanja originalnega zvočnega nosilca.

Po opravljeni digitalizaciji se na podlagi poslušanja digitalizirane zvočne vsebine zapisnik dopolni z manjkajočimi podatki, ki jih lahko dobimo s poslušanjem (npr. podrobnosti o posnetem repertoarju, dodatni podatki o izvajalcih, glasbenih zasedbah in glasbilih, načinu izvedbe). Izdela se tudi kronološki popis posnete, zdaj že digitalizirane vsebine in dokumentira postopek digitalizacije.

Sklep

Z digitalizacijo lahko posneto vsebino na zvočnih nosilcih zaščitimo pred propadom in hkrati omogočimo hitrejši in preprostejši dostop do nje. Ob tem se je potrebno zavedati, da z migracijo vsebine v digitalno okolje še bolj ločujemo nesnovno vsebino ljudskoglasbene dediščine od doslej materializirane pojavnosti v obliki zvočnih nosilcev. Nevarnost je, da se z digitalizacijo anonimizira tudi posnete izvajalce – posameznike z imeni in priimki, ki so nekdanje to svojo glasbeno dediščino peli, igrali ali pripovedovali o njej.

V digitalizirani obliki je zvočna vsebina pogosto zapisana v posebej kodiranem načinu zapisa podatkov, kjer se kot nosilci lahko uporabljajo različni mediji za zapis podatkov (trdi diski, pomnilniške kartice in pomnilniški moduli, DVD plošče, USB ključki), lahko pa je shranjena tudi v podatkovnem oblaku. Zato je še toliko bolj pomembno, da zvočno ljudskoglasbeno dediščino spremlja ustrezna dokumentacija, ki dodatno pojasni in opredeli posneto zvočno vsebino ter osvetli izbran postopek migracije v digitalno okolje.

Prav tako je pomembno poskrbeti za izvirne zvočne nosilce kot primarne vire, na katerih so dokumentirani zvočni posnetki. Več o odkrivanju, zbiranju in raziskovanju ljudskoglasbene dediščine ter ohranjanju tega gradiva si lahko bralec prebere v dvojezičnem priročniku *Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe*.

Na lastnike zvočnih in drugih zbirk, povezanih z ljudsko glasbo, zato apeliramo, da si prizadevajo za ohranitev in ustrezno hrambo izvirnega gradiva, ki ga imajo, kot tudi za kakovostno migracijo te vsebine v digitalno okolje, ki postaja v 21. stoletju vse pomembnejši vir razumevanja preteklosti za našo skupno prihodnost.